

Naturpolitik

Nyborg Kommune

Nyborg
KOMMUNE

”Naturpolitik - Nyborg Kommune”
Udgivet af Nyborg Kommune, 2017

WEB:

Find og download hæftet som pdf på
www.nyborg.dk - søg på ”Naturpolitik”

Fotos:

Forside: Johanne F. Hangaard,
Jan G. Jensen, Helle Hjorth
Side 4, 7, 10, 12, 13, 15, 17, 19, 25:
Nyborg Kommune
Side 5, 8, 9, 10, 18: Helle Hjorth
Side 10: Sabina Fobian
Side 17, 19, 21: Johanne F. Hangaard

Layout:

Hjorth-Freelance Grafisk
Natur- og Miljøformidling

Tryk:

Oplag, Navn + miljømærket

*Maj-gøgeurt
og hjertegræs*

INDHOLDSFORTEGNELSE

- Visioner og tanker bag politikken side 4
- Naturen i Nyborg Kommune side 6
- Fra vision til handling side 8
- De 3 fokusområder side 10
  - Formidling side 12
  - Friluftsliv side 14
  - Biodiversitet side 16
- Opfølgning og evaluering side 20
- Oversigtskort side 22
- Referencer side 24

Trane

VISIONER OG TANKER BAG POLITIKKEN

I 2015 besluttede byrådet i Nyborg, at kommunen skulle have en naturpolitik. Målet har været at lave en handlingsrettet, strategisk plan, som udmunder i mindre og større naturprojekter inden for 3 fokusområder *formidling, friluftsliv og biodiversitet*¹. Ønsket har været at skabe mere fokus på, og styrke samarbejdet med både eksterne og interne parter, herunder skoler, foreninger, borgere, frivillige, erhvervslivet og andre interessenter i kommunen. Samtidigt har ønsket været, at naturpolitikken skal bidrage til at skabe en mere målrettet indsats der, hvor det betaler sig bedst, og at niveauet hæves ved vurdering og kvalificering af naturprojekter.

Inddragelse spiller en central rolle i politikken og har også gjort det i processen med udviklingen. De politiske ønsker har, sammen med opgaverne på forvaltningsområdet, udgjort pejlemærker undervejs i arbejdet. Forskellige interne afdelinger med relevante snitflader til naturområdet, er blevet inddraget med henblik på at skabe basis for et øget samarbejde om fremtidige projekter. Grønt Råd² og andre organisationer og interessenter er kommet med forslag til, hvordan vi kan øge biodiversiteten i vores naturområder, således at naturen kan skabe gode og attraktive rammer for friluftsliv og naturformidling til borgerne.

I disse år gennemgår kommunen en række forandringer på naturområdet. Vi arbejder på at få naturvejledere ansat forskellige steder rundt i kommunen, vi har i foråret 2016 vedtaget en indsatsplan for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo, og vi har sideløbende med naturpolitikken, udarbejdet en driftsplan for skovene, hvor der er udpeget arealer til biodiversitetsskov, og hvor vi lægger vægt på naturnær skovdrift. Derudover vedtog byrådet i 2015 en vækstpolitik, hvori der lægges vægt på øget bosætning, erhverv og turisme. Vi mener derfor, at timingen for udarbejdelse af en naturpolitik er den rette.

Det er vores håb, at naturpolitikken bidrager til, at vi opnår en øget lokal forankring og et øget fællesskab omkring naturen i kommunen. Vi vil gerne synliggøre og fremhæve de naturværdier, vi har, således at børn, unge og den enkelte borgers kendskab til naturen øges, og værdien af den bliver kendt.

Tak til alle, som er kommet med inputs, og som har bidraget til arbejdet med politikken - I har været med til at forme kommunens nye naturpolitik.

1) *Biodiversitet* er betegnelsen for biologisk mangfoldighed. Begrebet uddybes i afsnittet om fokusområdet biodiversitet.

2) Læs mere om hvilke organisationer der er repræsenteret i Grønt Råd i Nyborg på www.nyborg.dk

”
Det er interessant at betragte
vildnisset på en skrænt dækket
af planter af alle slags, hvor fugle
synger fra buskene, insekter flyver,
og orme kryber i den fugtige jord,
og fundere over, at alle disse fint
udformede organismer, der er så
forskellige fra hinanden og dog så
afhængige af hinanden på så kom-
plicerede måder, alle er resultatet
af love, der virker rundt om os.”

(Charles Darwin, 1859)

NATUREN I NYBORG KOMMUNE

Nyborg Kommune er kendetegnet ved sin store kulturarv, skove, slots- og herregårdslandskaber, de mange godser og en naturskøn beliggenhed ud til Storebælt. Med et stort procentvis areal beliggende ud til kysten falder fokus naturligt på de kystnære områder, men kommunen rummer også naturområder som Hjulby Mose, Bondemosen i Ullerslev, vådområder, gamle mølledamme, Kongshøj Ådal og en del smukt beliggende fortidsminder, herunder en af Danmarks længste langdysser, som udgør en del af fortidsminderne ved Lykkesholm.

UDFORDRINGER OG MULIGHEDER

Kommunens centrale placering ved Storebæltsbroen samt motorvejens forløb ind gennem Nyborg betyder, at der er mange interesser i spil. Med de mange fortidsminder, Nyborg Slot beliggende i hjertet af Nyborg og med ønske om optagelse på UNESCOs' verdensarvsliste, spiller kulturarven en central rolle i kommunen. Samtidig har generationers brug af jorden formet landskabet og danner grundlaget for den natur vi har i dag. Det betyder, at kulturhistorikere og landbruget er vigtige medspillere i arbejdet med naturen. Det er afgørende, at vi samarbejder, og vi har brug for, at alle der kan, er med til at skabe et bæredygtigt grundlag for naturen, så både denne og de kommende generationer kan få glæde af den.

Naturen i Nyborg	Nyborg	Fyn	Danmark
Beskyttet natur	5,7	6,2	9,5
Natura 2000	1,3	6,5	8,3
Skov	13	10	14,4

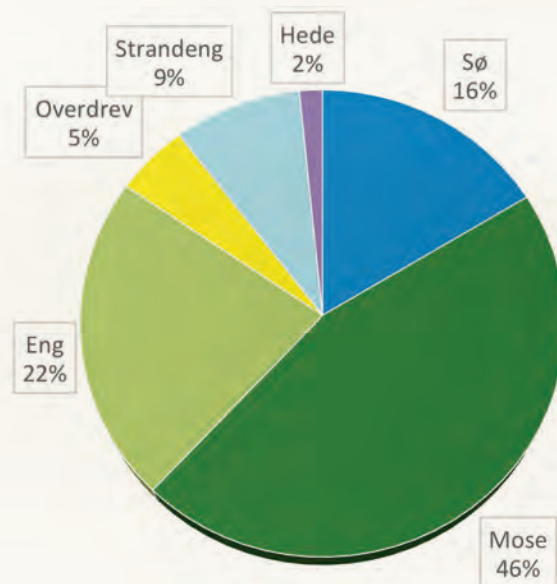
I tabellen er angivet, hvor stor en andel af kommunens areal (%) der er beskyttet jf. naturbeskyttelseslovens § 3; internationalt beskyttede Natura 2000-områder, samt hvor stor en andel af arealet, der er dækket af skov. I tallene indgår både privatejede og offentligt ejede arealer.

For naturen i Nyborg kommune ligger den største udfordring i at sikre et netværk af områder, der vil kunne understøtte en mangfoldighed af dyre- og plantearter. Der er brug for at sikre og beskytte store naturområder, og der er brug for at sikre en god forbindelse mellem områderne, herunder de områder der grænser op til, og hænger sammen med naturområder i nabokommuner. En anden udfordring ligger i at sikre den rette pleje af naturområderne, fx den lysåbne natur, som mange steder er ved at gro til.

Det er et stort politisk ønske og et ønske fra de grønne organisationer og landbruget, at der sker en øget formidling af naturen i kommunen. Her ligger der et stort potentiale i at øge fokus på dyre- og plantearter. Desuden ønskes friluftsmulighederne synliggjort og samtidig skal der sikres en balance mellem benyttelse og beskyttelse af naturen.

Ovenstående viser nogle af de behov og dermed det potentiale, som danner grundlaget for de 3 fokusområder i politikken. Du kan læse mere om de konkrete mål og indsatser i hvert enkelt afsnit om de 3 fokusområder.

Beskyttet natur i Nyborg Kommune

Cirkeldiagrammet viser, hvor stor en andel af arealet beskyttet jf. § 3 i Lov om naturbeskyttelse, der udgøres af naturtyperne eng, overdrev, strandeng, hede, sø og mose.

FAKTA:

En nylig attraktivitetsanalyse, udført i samarbejde mellem Region Syddanmark og Nyborg Kommune, viser, at en stor andel af kommunens borgere tillægger naturen en betydelig værdi.

Mange af borgerne i kommunen værdsætter naturen i deres lokalområde, og særligt kombinationen af by, smuk natur med skov, strand, hav og mange grønne områder, fremhæves i undersøgelsen.

Af borgerne fordelt rundt i kommunen mener hele 84 %, at de i høj grad har god adgang til naturområder. Mange er samtidig stolte af den historiske del af Nyborg by, med slottet i centrum omgivet af volde og grønne områder.

*Øverst: Holckenhavn Fjord
Nederst: Nyborg Slot med grønne områder*

FRA VISION TIL HANDLING

DEN NYESTE VIDEN OG DE NYESTE METODER

For at sikre en høj standard i arbejdet med naturen skal vi benytte os af de nyeste metoder og den nyeste viden på området. De redskaber og den viden skal vi bruge på den mest optimale måde, der hvor det giver mening, og hvor indsatsen giver det største afkast for naturen og borgerne. Vi skal være ambitiøse i forhold til udformning af projekter, så vi får tilgodeset flest mulige aspekter og opnår gode resultater. Nogle gange vil det kræve, at vi tænker og handler utraditionelt og kreativt for at nå målet. Det kan for eksempel ske gennem samarbejde med nye parter på området.

At kunne sætte ind med de rigtige indsatser forudsætter, at vi holder os opdateret på naturens tilstand, friluftsmulighederne og ikke mindst potentialet og behovet for indsatser i kommunen. Den lokale viden er en vigtig faktor, og det lokale engagement en vigtig drivkraft i arbejdet med at øge kendskabet til naturen.

Et øget samarbejde på tværs med borgere, foreninger, andre kommuner, myndigheder og interne afdelinger skal være med til at sikre, at

initiativer og muligheder bliver udnyttet, og at folk engagerer sig i arbejdet med indsatser for naturen.

Der hvor det er nødvendigt, vil vi trække på vores netværk og indhente den viden og de kompetencer, der skal til for at sikre en høj kvalitet og et højt niveau i forvaltningen.

INDDRAGELSE OG SAMARBEJDE

Vi når længst, når vi arbejder sammen. Derfor skal vi være gode til at inddrage både interne og eksterne parter, herunder Grønt Råd, som har interesse i og arbejder med naturen. Det gode samarbejde opstår, når vi formår at samle de kræfter og den viden, som i fællesskab arbejder for at nå målet.

Vi skal være gode til at informere om, hvad vi arbejder med i kommunen, så borgere og andre afdelinger kan melde ind med ideer og inputs samt har mulighed for at involvere sig i arbejdet med naturen. Ved at sikre oplysning og god dialog med borgere og lodsejere, danner vi grundlaget for den frivillige indsats og det engagement, vi behøver, for at nå målene indenfor de 3 fokusområder. I et samarbejde med borgere, instanser og lodsejere vil kommunens rolle typisk være at bidrage med rådgivning, vejledning, økonomisk bistand eller koordinering.

Skovsyre

DE 3 FOKUSOMRÅDER:

- Formidling
- Friluftsliv
- Biodiversitet

Grøn mosaikgoldsmed

De 3 fokusområder er valgt ud fra, hvad der udgør essensen i naturforvaltningen, og fordi de er indbyrdes forbundet. Lysten til en tur i naturen hænger sammen med en oplevelse af frisk luft, forskellige planter, dyr, motion i det fri, gåture, løbeture og cykelture. Mange opsøger naturen for at ryste stressen af sig og finde ro i dagligdagen eller for at dyrke friluftaktiviteter som fx fiskeri, hundeluftning, ridning og jagt.

Oplevelser i naturen og formidling i og om naturen, er kun mulig, hvis vi værner om den natur, vi har. En stor del af kommunens arbejde med naturen har til sigte at beskytte og forbedre tilstanden af naturen. Mange har dog nemmere ved at forholde sig til naturen og vigtigheden af, for eksempel at

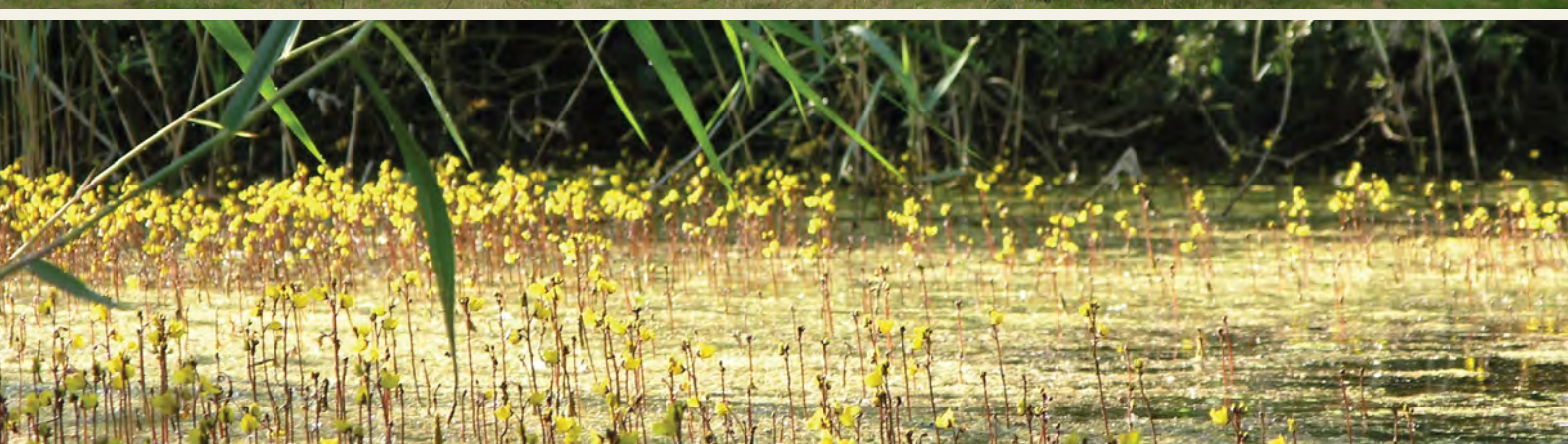
pleje et område for at hjælpe en art, hvis de har hørt om arten og kender til den. Vi håber, at vi ved at sikre en god og effektiv formidling af naturen samt sikre, at borgerne har mulighed for at komme ud i naturen, medvirker til, at borgerne tillægger naturen værdi og har lyst til at passe på den.

Med naturpolitikken er der lagt op til, at vi fremover ved kvalificering og vurdering af naturprojekter og indsatser prioriterer ud fra de mål, der er formuleret indenfor hvert fokusområde. Nogle projekter vil blive udført med naturen og biodiversiteten for øje, mens andre indsatser vil rette sig mod formidling og friluftsliv. Der, hvor fælles mål kan formuleres, og hvor indsatser indenfor fokusområderne kan spille sammen, skal det tilstræbes.

Havørred

Til højre fra oven:
Rødhals
Shelters, Jagtenborg Skov
Delfiner, Nyborg Havn
Galloway græsser, Tårup Strand
Alm. blærerod, Bondemosen

FORMIDLING

ÅBENHED OG SYNLIGHED

Formidling foregår ikke blot ude i naturen, men handler i høj grad også om, at formidle den forvaltning, kommunen foretager på området. Ved at sikre synlighed i forvaltningen og en god dialog og kontakt med borgere og instanser, gør vi det muligt for folk at engagere sig og følge med i arbejdet. I udarbejdelsen af naturpolitikken har vi netop lagt vægt på inddragelse og åbenhed. Derfor har vi afholdt flere workshops, annonceret på facebook og været i dialog med forskellige eksperter og borgere i kommunen.

NATURFORMIDLING TIL BØRN OG UNGE

Mange børn og unge møder naturen som et element i deres læring på vej gennem uddannelsessystemet. Vi vil gerne arbejde for, at børn og unge i kommunen kommer ud og oplever naturen, og at de får opbygget en viden om de arter, der lever i den. Naturvejledere skal fremover stå for arrangementer og koordinering med samarbejdspartnere, som har interesse i - eller arbejder med - natur- og kulturprojekter, samt formidling. Det sker som led i at nå målet om at øge naturformidlingen og samarbejdet med skolerne. Et eksempel er en nylig skovplantning ved den sydlige del af Teglværksskoven, hvor mange skoleklasser deltog over flere dage.³ Derudover har kommunen i 2016 indgået et samarbejde med Refsvindinge Natur- og Kulturcenter. Vi har været med til at ansætte en naturvejleder, som har tilknytning til centeret og som skal være med til at sikre naturformidling til kommunens borgere.

3) Se hvilke konkrete projekter vi har gang i og planlægger under *Natur* på www.nyborg.dk

Herover:
Fugletårn ved Østerø Sø.
Nedenunder:
Udsigt fra Slagmarksstien
til Svenskehøjen.

Til højre øverst:
Strand nær Præsteskoven
ved Nordenhuse.
Nederst:
Børnehavebørnene lytter
interessert til vise ord
om træernes og skovenes
betydning.

NUVÆRENDE TILTAG

- Vi arbejder på at ansætte en naturvejleder i kommunen og samarbejder med Refsvindinge Natur- og Kulturcenter om naturformidling til kommunens borgere
- Vi samarbejder med andre afdelinger i kommunen om naturformidling til forskellige grupper af borgere.
- Vi er dagligt i dialog, hvor vi vejleder og rådgiver borgere og medarbejdere om naturen.
- Vi laver brochurer og opsætter info-tavler, som formidler naturen, ruter, oplevelser og arter.
- Vi inddrager eksterne (fx skolerne og borgere) i naturprojekter.
- Vi informerer om vores arbejde med naturen på vores hjemmeside

MÅL

- Øge kendskabet til naturen og dens betydning.
- Sikre, at formidling af naturen og kulturarven i kommunen koordineres og planlægges i samarbejde med skoler og andre institutioner, museet, erhvervsliv/landmænd og foreninger, som har interesse i og/eller arbejder med naturformidling.
- Sikre, at projekter realiseres ved hjælp af frivillighed og inddragelse, oplysning og god dialog.
- Øge formidlingen af de arter vi har i kommunen generelt, herunder kystfuglene.
- Lave formidlingsprojekter med skolerne, hvor vi samtidig tænker indsatser for arter ind, fx opsætning af redekasser til fugle, vildtkameraer eller ved samarbejde om at tilrettelægge undervisnings-/formidlings-/friluftsløb.
- Bruge lokal viden og engagement i naturformidlingen i kommunen.

FRILUFTSLIV

FRIRUM OG PLADS TIL UDFOLDELSE

Mange forbinder naturen med dyr, planter og skov eller som et pusterum fra byens pulserende liv, hvor de kan dyrke fritidsaktiviteter og sanse naturen. Borgerne i Nyborg Kommune er glade for kommunens skove og de mange grønne områder, som pga. kulturarven henligger som fredede arealer. Der er let adgang til dem, og de får byerne til at fremstå grønne og indbydende. En stor del af kommunens erhvervsliv nyder godt af nærheden til naturen og den kystnære beliggenhed. Man kan nyde de flotte udsigter, gå ture langs stranden, i skoven og er man heldig, kan man få et glimt af marsvin eller besøgende delfiner i Storebælt

GODE FRILUFTSMULIGHEDER

Kommunen rummer flere interessante naturområder, hvor natur og friluftsliv trives side om side. Bondemosen i Ullerslev udgør et lysåbent moseområde med ekstremrigkær og mange spændende plantearter som fx trævlekrone og eng-nellikerod. Kæret plejes ved afgræsning med kreaturer, som er med til at holde området lysåbent, hvilket er en livsbetingelse for mange plantearter. Rundt om mosen er der et udviklet stisystem, og der er rig mulighed for at færdes til fods, på cykel, løbe en tur eller kigge på planter og dyr i området.

Området ved Knudshoved og Slipshavn er rigt på forskellige arter af planter og dyr, og samtidig er der gode muligheder for at færdes til fods, fx langs med kysten, cykle, løbe, samt kigge på fugle i fugletårn. Området er et vigtigt yngle- og fourageringsområde for mange arter af ande-, vade- og

mågefugle, som fx vibe og flere arter af terner. I perioden mellem 1. april og 15. juli og er det vigtigt, at folk, der færdes i området, tager hensyn til ynglende kystfugle.

Lige op til Nyborg by ligger Teglværksskoven. En kystnær skov, hovedsageligt bøgeskov, som rummer flere interessante dyre- og plantearter. Man kan færdes til fods, køre på mountainbike ad separate spor, løbe, lufte hund m.m. Skoven bruges også aktivt af lokale skoler, børnehaver og vuggestuer, som besøger området med børnene.

Fortidsminderne ved Lykkesholm rummer blandt andet Magelund Voldsted og en af Danmarks længste langdysser, som er et besøg værd.⁴

BØRN OG UNGE I NATUREN

Nyborg Kommune vil gerne gøre en indsats for at børn og unge kommer mere ud i naturen. Det harmonerer godt med den nye folkeskolereform, der bl.a. skal sikre, at skolebørn er fysisk aktive i hverdagen. Indsatsen spiller også godt sammen med kommunens sundhedspolitik, hvor der er opsat mål om at sikre en tidlig indsats i forhold til at forebygge livsstilsygdomme hos børn og unge, samt at bevægelse skal være let tilgængelig i hverdagen for børn og unge.⁵

4) Se hvor du kan få natur- og kulturoplevelser i Nyborg Kommune på kortet bagerst i politikken.

5) Se hvilke konkrete projekter vi har gang i og planlægger under *Natur* på www.nyborg.dk

Snog

Øverst: Magelund Voldsted
Nederst: Børn klædt på til friluftsliv

NUVÆRENDE TILTAG

- Vi har i samarbejde med eksterne parter peget på tiltag, som skal gøre friluftslivet endnu mere attraktivt i kommunen.
- Vi samarbejder med de andre fynske kommuner om projektet Blå Støttepunkter, om at udlægge flere shelters.
- Vi samarbejder med Havørred Fyn om at forbedre mulighederne for lystfiskere.
- Vi samarbejder på tværs i kommunen om at forbedre friluftsmulighederne, herunder udlægge stier m.m.
- Vi arbejder for at sikre, at flere forskellige friluftsjakter tilgodeses.

MÅL

- Øge synligheden af naturværdier og friluftsmuligheder rundt i kommunen.
- Sikre en kobling mellem formidling af kultur og natur til friluftsjakter.
- Øge tilgængeligheden af naturen for borgerne, der hvor det er muligt og der, hvor det kan gøres under hensyntagen til naturen.
- Optimere mulighederne for at cykle, gå og løbe ad ruter og stier i kommunen.
- Sikre, at projekter realiseres ved hjælp af frivillighed og inddragelse, oplysning og god dialog.
- Udnytte den kystnære beliggenhed i forhold til turisme, under hensyn til bl.a. fuglelivet.
- Øge borgernes adgang til naturen, bl.a. gennem samarbejde med private lodsejere.
- Sikre friluftsjakter og aktiviteter til forskellige grupper af borgere i kommunen, bl.a. i samarbejde med lodsejere.

BIODIVERSITET

HVORFOR NATURPLEJE OG HVAD ER BIODIVERSITET?

En stor del af kommunens arbejde centrerer sig omkring beskyttelse af naturen og de arter der lever i den. Biodiversitet er betegnelsen for biologisk mangfoldighed. Biodiversiteten er høj der, hvor et højt antal forskellige arter af planter og dyr trives. Jo flere forskellige plantearter der findes i et område, des større et fødegrundlag er der for forskellige insekter, fugle og pattedyr. Forskellige naturtyper, som fx mose og strandeng, har et forskelligt dyre- og planteliv hæftet til sig.

De største udfordringer for biodiversiteten, både nationalt og lokalt er, at naturarealerne er for små, de ligger isoleret, og næringsbelastningen er for høj. Derfor uddør arter i øjeblikket med rekord høj hastighed. Hvis naturområderne er for små, er bestandene af dyr og planter også små. De er dermed sårbare og oftest ikke robuste nok til at overleve. Når naturområderne ligger isoleret, og der er langt mellem dem, er det svært for dyr og planter at sprede sig fra et område til andre. Hvis næringsbelastningen er for høj, gror naturområderne til med få konkurrencedygtige, robuste plantearter, som udkonkurrer de øvrige plantearter. Dermed er fødegrundlaget for insekter, fugle og pattedyr ringere, og som følge deraf, er biodiversiteten lavere. Det er derfor vigtigt, at vi plejer vores naturområder, fx ved afgræsning, slåning eller slæt, hvor næringen fjernes fra områderne og der skabes en naturlig dynamik og varierede levesteder for flere forskellige dyre- og plantearter.⁶

VI SKAL VÆRNE OM DEN NATUR VI HAR
At værne om naturen vil sige, at give den gunstige betingelser og arbejde for at bevare, beskytte og forbedre levesteder for dyre- og plantearter. Kommunen har relativt få områder med høj biodiversitet, og mange både store og små naturområder har brug for pleje, for ikke at gro til. Derudover er mange af naturområderne små, og de ligger isoleret fra hinanden. Det er derfor vigtigt, at vi i vores naturpolitik sætter fokus på biodiversitet og opsætter klare mål om at beskytte og sikre den natur, vi har i kommunen. Et vigtigt tiltag er at sikre en tilstrækkelig størrelse og større sammenhæng mellem naturområderne.

GRØNNE OMRÅDER I BYEN

Ikke alle grønne områder er lige egnede som levested for forskellige arter af planter og dyr. En meget veltrimmet grøn græsplæne fremstår ofte nydelig og ordentlig, men hvis græsset slås for ofte, overlever kun få robuste plantearter. Dermed er der også færre insekter og fugle tilknyttet floraen, og biodiversiteten er lav. Man kan dog sagtens højne biodiversiteten i grønne områder, bl.a. ved at tænke klimatilpasning, valg af græssorter og træarter, variation i lys og fugt og generel naturnær drift ind i byplanlægningen. Det gælder også for slåning af vejrabatter, hvor de vilde planter trives forskelligt, alt afhængigt af, hvor ofte og hvornår på året slåningen foretages.⁷

6) Se hvilke konkrete projekter vi har gang i og planlægger under *Natur* på www.nyborg.dk

7) På vores hjemmeside www.nyborg.dk kan du finde henvisninger til projekter og gode råd til, hvordan du kan være med til at sikre mere natur til gavn for dyr og planter i byen.

Brunflagermus

*Til højre øverst: Skotsk højlandskvæg ved Magelund Voldsted
Nederst: Grøftkantens mangfoldighed af planter og insekter kan
hjælpes på vej med en fornuftig plan for slåning af rabatten.*

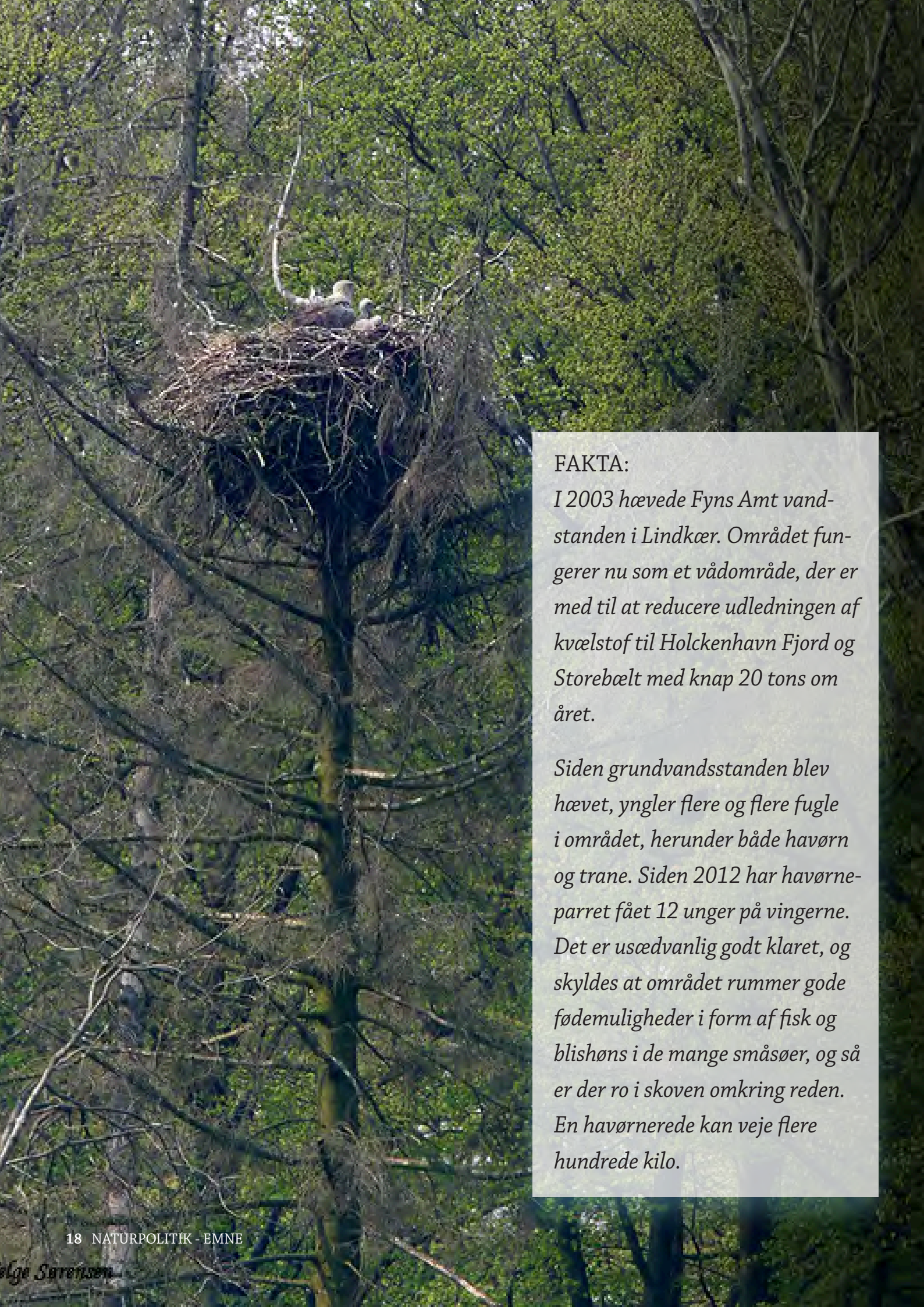
NUVÆRENDE TILTAG

- *Vi samarbejder med lodsejere om pleje af naturområder og levesteder for arter i kommunen.*
- *Vi arbejder løbende med indsatser, som skal sikre truede dyre- og plantearter.*
- *Vi arbejder på at få mest muligt samspil mellem naturtiltag og andre tiltag.*
- *Vi arbejder løbende på at opdatere registreringer af arter og natur.*
- *Vi deltager i tværkommunale projekter til gavn for naturen.*
- *Vi samarbejder med landbrugsforeninger om naturindsatser.*

MÅL

- *Arbejde for at sikre og beskytte eksisterende naturværdier i kommunen og for at øge biodiversiteten.*
- *Arbejde for at skabe nye, større og mere sammenhængende naturområder, bl.a. ved brug af redskaber som Grønt Danmarkskort.*
- *Arbejde på at skabe synergi til indsatser på vandløbsområdet, klimatilpasning, vådområder og grundvandssikring.*
- *Øge samarbejdet med landbrug og erhverv, museet, samt lodsejere, i arbejdet med naturen.*
- *Sikre en god balance mellem benyttelse og beskyttelse af naturen.*
- *Sikre, at projekter realiseres ved hjælp af frivillighed og inddragelse, oplysning og god dialog.*
- *Sikre den rette pleje af de grønne områder i og omkring byerne, således at de kan udgøre levesteder og spredningskorridorer for forskellige dyre- og plantearter.*
- *Arbejde på at forbedre naturtilstanden af bl.a. tørbundsnatur, som fx bakkelandskaber med overdrev, samt forholdene for dyre- og plantearter, herunder kystfuglene.*

FAKTA:

I 2003 hævede Fyns Amt vandstanden i Lindkær. Området fungerer nu som et vådområde, der er med til at reducere udledningen af kvælstof til Holckenhavn Fjord og Storebælt med knap 20 tons om året.

Siden grundvandsstanden blev hævet, yngler flere og flere fugle i området, herunder både havørn og trane. Siden 2012 har havørneparret fået 12 unger på vingerne. Det er usædvanlig godt klaret, og skyldes at området rummer gode fødemuligheder i form af fisk og blishøns i de mange småsøer, og så er der ro i skoven omkring reden. En havørnerede kan veje flere hundrede kilo.

FAKTA:

Vidste du, at overgangen mellem vandflade til græs ved vandløb og søer i byerne, har stor betydning for, om det kan udgøre levesteder for padder. Ofte ses i byerne en brat overgang mellem en velklippet plæne og vandfladen af søer. Padderne foretrækker en mild overgang med sump-vegetation, fx med siv, hvor de kan søge skjul og føde.

Øverst:
Krebseklo, Bondemosen, Ullerslev
Nederst:
Sekspletet køllesværmer på
almindelig kællingetand

OPFØLGNING OG EVALUERING

Vi vil sikre os, at vi lykkes med de indsatser, vi laver rundt i kommunen, ved at følge op på dem. I de tilfælde hvor det er muligt, følger kommunen effekten af gennemførte projekter. Fyns Amt og siden hen Nyborg Kommune har igennem mange år lavet indsatser for Klokkefrø. Kommunen vil fremadrettet arbejde for at dokumentere effekten af det arbejde, der er gjort for arten. Det vil vi fx gøre ved at måle på effekten af sammenkædning af levesteder på bestanden af klokkefrøer ved Tårup og ved, i samarbejde med Refsvindinge Natur- og Kulturcenter, at måle effekten af indsatser for Strandtudse i kommunen.

Kommunen vil fremadrettet holde fokus på, om der opstår muligheder for at inddrage lodsejere og frivillige samt andre instanser, som kan berette om, eller har lyst til at indgå i samarbejde om at måle

effekter af naturtiltag rundt om i kommunen. På vores hjemmeside vil vi løbende lave opgørelser over, hvad vi har nået i løbet af årene og løbende informere om igangværende indsatser og projekter på naturområdet.

Kommunen vil desuden, en gang årligt, afholde møde i styregruppen for naturpolitikken, hvor vi sammen med lokalpolitikere får kigget på årets gennemførte indsatser, og hvor vi sparrer omkring den fremadrettede implementering af politikken.

Hvis du ligger inde med informationer eller spørgsmål, som du mener er relevant for kommunens arbejde med naturen, er du velkommen til at kontakte os, enten via vores facebookside eller ved at kontakte *Teknik- og Miljøafdelingen* på teknik-miljoeafdelingen@nyborg.dk

Klokkefrø

HVOR KAN JEG OPLEVE NATUREN I NYBORG KOMMUNE:

KYSTEN

Nyborg Kommunes milde, østvendte kyst giver rig mulighed for at opleve både sandstrande, kystskrænter, strandenge og kystskov. Kysten er i konstant forandring, og der er rig mulighed for at opleve, hvordan vandet er med til at forme og omdanne kysten ved fx at danne krumodder ud for Holckenhavn Fjord, eller ved at havet bryder igennem kysten og danner tidligere fersk natur om til brakvandsnatur, som det kan ses ved Østerø Sø. Udover den omskiftelige natur byder de mange strande med høj vandkvalitet (heraf 5 Blå Flag strande) på gode muligheder for strand og badeliv, og hele kysten har et velrenommeret kystfiskeri med gode muligheder for at fange havørred og mange andre arter.

1 LYKKESHOLM OG MAGELUND VOLDSTED

Magelund Voldsted udgør en del af fortidsminderne ved Lykkesholm.

De lavtliggende arealer omkring voldstedet plejes i dag med kreaturer, mens toppen af voldstedet plejes med får. De lavtliggende områder omkring voldstedet bliver til stadighed mere våde, hvilket udfordrer plejen og besværliggør afgræsningen, da dyrene i lange perioder ikke kan opholde sig i området.

2 BONDEMOSEN

Bondemosen var tidligere en del af et større eng- og moseområde på 110 hektar. Store dele af området er igennem tiden blevet afvandet og opdyrket, og i dag udgør eng- og moseområderne ca. 40 hektar, hvoraf Bondemosen er på 23 hektar. Nyborg Kommune samarbejder med lodsejere om at sikre en kontinuerlig drift med afgræsning i mosen, så området bibeholdes lysåbent til gavn for dyre- og plantelivet.

3 KNUDSHOVEDHALVØEN OG ØSTERØ SØ

Halvøen med Knudshoved og Slipshavn har fra gammel tid været et yndet udflugtssted. Området rummer en mosaik af flere forskellige naturtyper som strandeng, overdrev og strandvolde. Hver især har de knyttet til sig et særligt og karakteristiske dyre- og planteliv. Fordi naturværdien i området er høj, er det udpeget som internationalt beskyttet Natura 2000-område.

4 KONGSHØJ ÅDAL

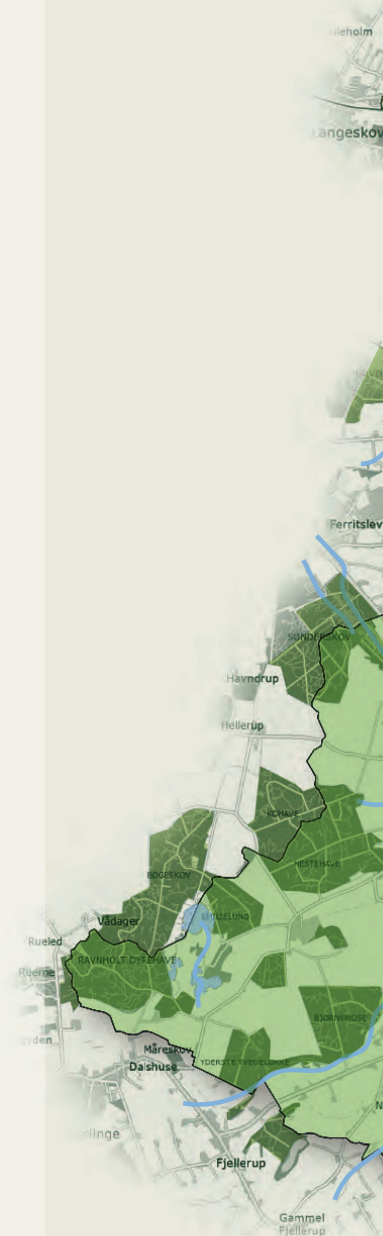
Det glaciale landskab i Nyborg Kommune er formet af gletschere og smeltevand fra sidste istid. Nordøstisens gletcherfremstød nåede frem til den midtjydske højderyg og efterlod store mængder af dødis i de centrale dele af Fyn. Afsmeltingen af dødisen har præget morænelandskabet på Østfyn, hvor der i dag er flere NØ-SV gående tunneldale, herunder Kongshøj Ådal¹.

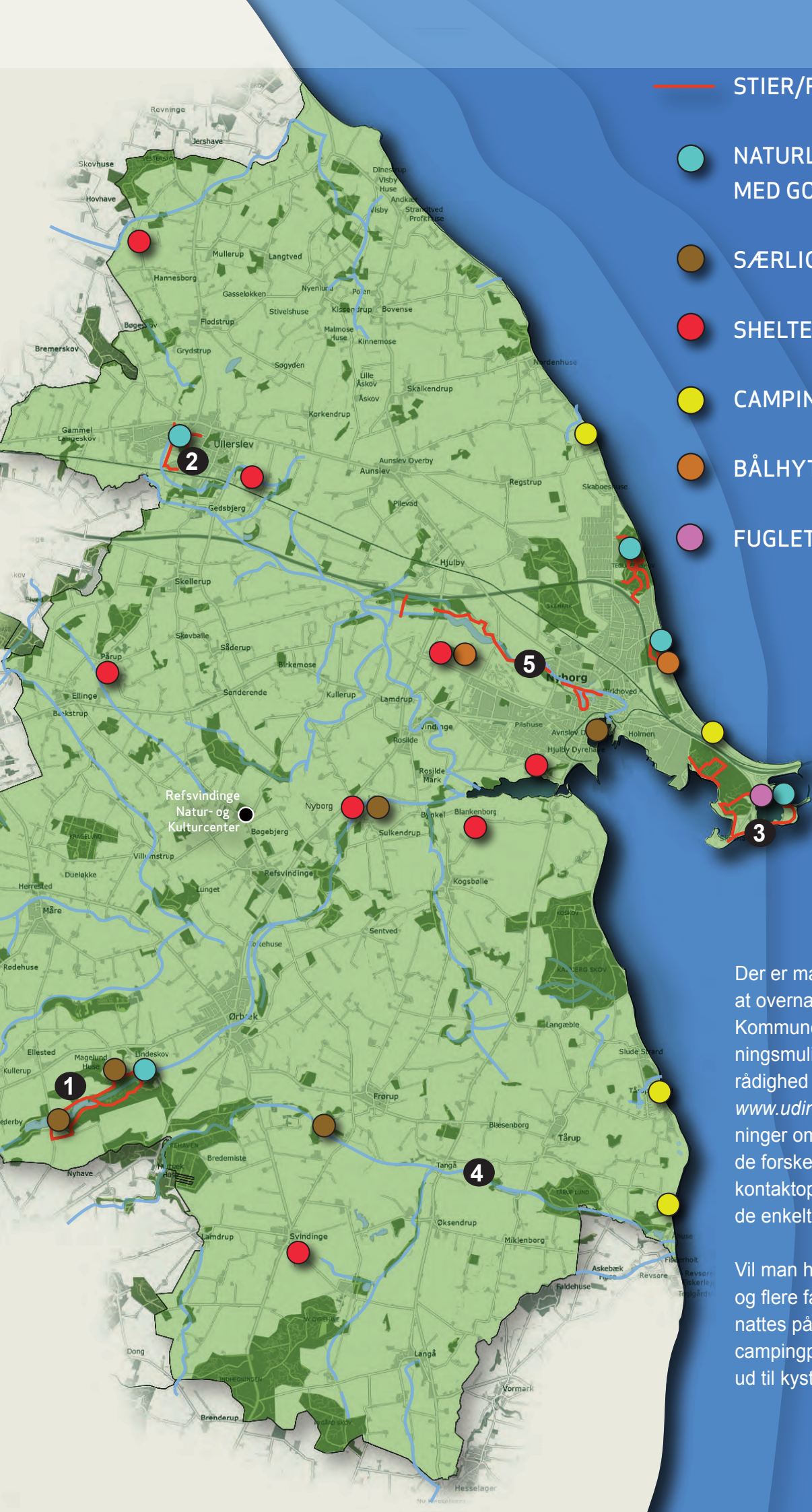
5 SLAGMARKSSTIEN

Når man går uden for det imponerende voldanlæg, omgivet af de mange grønne områder, og om bag Nyborg Slot, kan man følge en sti langs med Ladegårds Å, der forbinder Nyborg By med det åbne land, Vindinge Å-systemet og Hjulby Mose. Fortsætter man videre ud af stien mod Hjulby Sø passerer man Svenskehøjen, som ligger synligt ude på slagmarken. Længere ude ligger Hjulby Mose som udgør et større område med naturarealer, vådområde og kulturlandskab.

Man kan læse mere om områderne i de mange brochurer, som findes rundt på lokaliteterne.

1) Kilde: Naturstyrelsen, 2015: Redegørelse for SydøstFyn, 4. udgave, august 2014

— STIER/RUTER

● NATURLOKALITETER
MED GOD ADGANG

● SÆRLIGE FORTIDSMINDER

● SHELTER eller TELTPLADS

● CAMPINGPLADS

● BÅLHYTTE

● FUGLETÅRN

Der er mange muligheder for at overnatte udendørs i Nyborg Kommune. Mange af overnatningsmulighederne stilles til rådighed af private. Man kan på www.udinaturen.dk finde oplysninger om regler for overnatning de forskellige steder samt finde kontaktoplysninger på ejerne af de enkelte pladser.

Vil man have lidt mere komfort og flere faciliteter, kan der overnattes på kommunens 4 private campingpladser, som alle ligger ud til kyst og strand.

REFERENCER

Darwin, Charles. 2009: *Arternes oprindelse ved naturlig selektion*.
1. udgave, 1. oplag. Statens Naturhistoriske Museum.

Ejrnæs, R., Wiberg-Larsen, P., Holm, T.E., Josefson, A., Strandberg, B., Nygaard, B., Andersen, L.W., Winding, A., Termansen, M., Hansen, M.D.D., Søndergaard, M., Hansen, A.S., Lundsteen, S., Baatrup-Pedersen, A., Kristensen, E., Krogh, P.H., Simonsen, V., Hasler, B. & Levin, G. 2011:
Danmarks biodiversitet 2010 - status, udvikling og trusler.

Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 152 sider
- *Faglig rapport fra DMU nr. 815*.

Habitats, 2013.
Biodiversitet i byer - forslag til synergier mellem biodiversitet og byudvikling.

Miljøministeriet, 2015.
Naturstyrelsens opdatering af, § 3-registreringer - Nyborg Kommune.

Naturstyrelsen, 2015.
Redegørelse for Sydøstfyn. Afgiftsfinansieret grundvandskortlægning 2015, 4. udgave, august 2014.

Nyborg Kommune, 2011.
Overvågning af ynglende kystfugle i Nyborg Kommune 2011.

Nyborg Kommune, 2016.
Vækstpolitik - FREMAD i Nyborg Kommune - SAMMEN om vækst og udvikling 2016-2020.

Nyborg Kommune, 2016.
Sundhedspolitik - FRISK hele livet - SAMMEN om det sunde liv 2016-2020.

Nyborg Kommune, 2017.
Nyborg Kommunes Skove. Naturnær forvaltningsplan 2017-2026.

Region Syddanmark, 2016.
Attraktive Nyborg - En attraktivitetsanalyse af Nyborg Kommune Nyborg by, Ullerslev, Ørbæk og Øvrige Nyborg, Regional Udvikling/Strategi & Analyse.

Info om Havørn på side 18: Karl Top

Skrubtudse

I naturpolitikken kan du læse om, hvordan vi arbejder med naturen, og se hvilke mål vi har opstillet indenfor de 3 fokusområder *formidling, friluftsliv og biodiversitet.*

Nyborg
KOMMUNE